

**Izveštaj o praćenju govora mržnje, diskriminatornog, stereotipizirajućeg i
zapaljivog govora u informativnim medijima
u srpnju 2016.**

Dražen Hoffmann

Zagreb, 20. kolovoza 2016.

Nakon završetka rada Vlade i Sabora u lipnju, srpanj je protekao u znaku manjeg fokusa medijskih sadržaja na „svjetonazorska“, vrijednosno zasićena pitanja. U srpnju su tako u medijima uključenima u praćenje identificirane tek dvije eklatantno problematične objave, od kojih je jednu zbog vidljivosti i činjenice da se dogodila na nacionalnoj televiziji vrijedno navesti kao upozorenje na lakoću kojom neprihvatljiv govor može otići u eter, ali i kao svojevrsan primjer dobre prakse u hrvatskom medijskom prostoru.

Deveta runda GONG-ovog praćenja medija obuhvatila je razdoblje od 1. do 31. srpnja 2016. godine, s ciljem identificiranja aktera i medija koji plasiraju diskriminatorne i stereotipizirajuće izjave i napise u javnost te konstatiranja kako su one tretirane.

Ukupan uzorak medija uvrštenih u praćenje sastojao se od tri dnevna lista¹, sedam tjednika², četiri televizijske panel-emisije/talk-showa³, jedne radijske emisije s emitiranjem uživo⁴ te šest internetskih portala⁵. Sadržaji iz svakog od praćenih medija uključeni su u analizu tematskim kriterijem tzv. „svjetonazorskih“, odnosno vrijednosno zasićenih tema koje zauzimaju važna mjesta u hrvatskom javnom diskursu i medijskom prostoru:

1. izbjeglička kriza i migracije u Europi,
2. ljudska prava LGBTIQ osoba,
3. rod i politička participacija,
4. identitet i prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj, te
5. rehabilitacija ustaškog režima.

U praćenju su kombinirani kriteriji ovih tematskih područja i naznaka upotrebe problematičnog govora, temeljem korištene definicije utemeljene na Preporuci ministarskog odbora Vijeća Europe No. R(97)20, prema kojoj govor mržnje obuhvaća *sadržaje kojima se izražava, zagovara ili potiče mržnja, diskriminacija ili nasilje, ili koji izruguju, omalovažavaju, ponižavaju, dehumaniziraju ili obezvređuju određene ciljane društvene skupine – ili njihove pripadnike – po određenim zajedničkim značajkama kao što su rasa, boja kože, nacionalno ili etničko podrijetlo, vjera, spol, seksualna orijentacija, imigrantski status ili podrijetlo i slično*. Na planu hrvatskog zakonodavstva, Zakon o medijima (NN 59/04, 84/11, 81/13) u čl. 3. st. 4. propisuje kako je *zabranjeno prenošenjem programskih sadržaja u medijima poticati ili veličati nacionalnu, rasnu, vjersku, spolnu ili drugu neravnopravnost ili neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama, te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat*.

Praćenjem je identificiran ukupno sljedeći broj potencijalno problematičnih medijskih objava koje su zatim uključene u analizu:

- 2 članka iz dnevnog tiska,
- 11 članaka iz tjednika,
- 9 članaka s internetskih portala,
- 1 televizijska emisija.

Iz građe obuhvaćene analizom, ovdje su izdvojene i komentirane samo one objave koje eklatantno ocrtavaju neprihvatljiv medijski sadržaj u praćenom razdoblju.

---

¹ 24 sata, Večernji list, Glas Slavonije, Slobodna Dalmacija

² 7dnevno, 24 express, Glas Koncila, Globus, Hrvatski tjednik, Hrvatsko slovo, Nacional

³ Bujica, Markov trg, Otvoreno, RTL Direkt

⁴ U mreži Prvog – Hrvatski radio

⁵ Direktno, Dnevno, Libela, Lupiga, Index.hr, Narod.hr

0. Kontekst: Politika danas, etnički odnosi i reinterpretacije povijesti

Srpanj je bio u znaku žustre razmjene diplomatskih nota između Hrvatske i Srbije, vezanih najčešće uz pitanje eventualne blokade Srbije u otvaranju Poglavlja 23 i 24 pretpristupnih pregovora s EU zbog primjene načela univerzalne jurisdikcije srbijanskog pravosuđa za suđenje za kaznena djela iz domene ratnog i humanitarnog prava. No, koliko god (ne)sadržajna tema univerzalne jurisdikcije zapravo bila, njezina prisutnost na dnevnom redu svakako je doprinijela tonu političke debate uoči predizborne kampanje, tim više što u političkim sporovima između Hrvatske i Srbije postoji jaka tendencija instrumentalizacije otprije nerazriješenih pitanja, uključujući i obnavljanje etničkih tenzija.

Na tragu konflikata oko međuetničkih odnosa, i ovog je srpnja u ličkom mjestu Srb obilježena godišnjica narodnog ustanka protiv ustaškog terora 1941. godine. No, sama je komemoracija bila obilježena protuprosvjedom. Postavivši šator pored spomenika postavljenog u čast narodnog ustanka 1941., pripadnici Autohtone – Hrvatske stranke prava (A-HSP) najavili su „održavanje predavanja o Domovinskom ratu“, uključujući u terminu u kojem se očekivalo održavanje komemoracije, a tim su postupkom, prema vlastitom isticanju „*zabrane dolaska mrziteljima Hrvatske države*“ na svojim službenim stranicama i programom koji je obuhvatio i dan komemoracije (27. srpanj), ujedno naumili i spriječiti redovno održavanje komemoracije u organizaciji srpskih manjinskih organizacija i organizacija antifašista. Prosvjed A-HSP, obilježen u konačnici i korištenjem povika *Za dom spremni*, prekinut je od strane policije 17. srpnja.

1. *Pokémon GO(jim)* i uništenje čovječanstva dok se oni smiju

Člankom na portalu **Dnevno.hr** od 14. srpnja pod naslovom *SVRŠENO JE! LJUDI ISPUNILI PROROČANSTVO: Pokemoni pokazali GOJIMSKO lice bolesnog čovječanstva!* obrađena je tema popularne mobilne igre lova na virtualna čudovišta. Govoreći o štetnim učincima igre, već se u uvodu članka iznosi sljedeća teza o njezinom porijeklu i svrsi:

Iako su dokumenti pod nazivom Protokoli sionskih mudraca, od strane mainstreaama prikazani kao lažni, nemoguće je zaobići istinu koja u njima piše. (...)Na tim su sjednicama hazari koji se nazivaju židovima, a to nisu, i masoni planirali uništenje Katoličke crkve i nacionalnih država, pokoravanje gojimskog čovječanstva te stvaranje svjetske države pod hazarsko-masonskom vlašću.

No, zašto spominjemo Protokole sionskih mudraca? Zato što se u tim dokumentima nastalim prije dva stoljeća, čovječanstvo i 'glupave' mase naziva riječju 'gojimi'. Uz to, u njima je zapisano sve, metode kojima se upravlja gojimima, na koji način im satrati duh i život i pretvoriti ih u svinje. Metode su jednostavne, liberalizam, socijalizam, ateizam, komercijalizacija, materijalizam, ispraznosti, izopačenosti – sve to trebalo se iskoristiti za 'upravljanje gojima' za koje autori protokola kažu da nisu ništa više od običnih svinja jer baš ništa neće shvatiti i samo će kao lutke na koncu plesati onako kako ONI sviraju.

Iako svaku pojavu u popularnoj kulturi prate teorije o tome čijim interesima one zapravo služe, u takvim je razmatranjima itekako moguće prekoračiti granicu u kojoj se čitavim nacijama, etničkim skupinama ili religijama pripisuje uloga u zloćudnim zavjerama velikih razmjera.

Ovo je posve eklatantno u slučaju pozivanja ovog članka na *Protokole sionskih mudraca* s početka 20. st., jedan od najpoznatijih spisa radikalne antisemitske propagande koji je odavno prokazan kao maliciozni falsifikat, a poslužio je čak i vlastima nacističke Njemačke kao dodatni argument za masovni pogrom židova. Ponovno prizivati tvrdnje iz *Protokola* i govoriti o njima kao o „istini“, neovisno o ogradi kako se radi o „hazarima koji se nazivaju židovima, a to nisu“, znači reafirmirati klevetničke tvrdnje o židovskoj namjeri ovladavanja svijetom i time pripisati čitavom narodu opasne nakane. Pozivanje na notorne *Protokole* u pisanju o navodnoj globalnoj zavjeri neprimjerena je aluzija koja nedvosmisleno potiče na netrpeljivost prema židovskom narodu.

2. ZDS uživo u televizijskom programu HRT-a – hoćemo li sada imati problema?

U emisiji *Studio 4* na HRT4 od 19. srpnja gostovao je branitelj i umirovljeni časnik HV **Mario Maks Slaviček**, koji je tom prilikom govorio o odnosu vlasti prema braniteljskoj populaciji te kandidaturi predstavnika braniteljskih organizacija na predstojećim parlamentarnim izborima. Svoj je televizijski nastup Slaviček završio pozdravom:

Bogu vjerni, za dom spremni!

na što je voditeljica Nikolina Devčić reagirala isprikom i riječima *sad ćemo mi imati problema*.

Iako se zaista radi o problemu – korištenju profašističkog ustaškog pozdrava na javnoj televiziji – reakcija voditeljice nije izostala i u eteru je uživo, barem implicitno, ukazano na neprihvatljivost tog pozdrava u medijskom prostoru. Iako je, kao što se u više navrata pokazalo, izrazito teško utjecati na poruke plasirane u eter u emisijama koje se emitiraju uživo, ostaviti korištenje pozdrava ustaškog režima u medijskom prostoru bez ikakvog komentara, odn. isprike bilo bi utoliko gore rješenje zato što bi doprinijelo normalizaciji simbolike tog režima.

Slaviček je dan kasnije HRT-u uputio otvoreno pismo u kojemu preuzima punu odgovornost za izrečeni pozdrav i opravdava svoj nastup, postavljajući pitanje:

(...) iznio sam svoje promišljanje, stavove svjetonazor u emisiji na HTV 4, držeći kako baš kao i svi raznorazni gosti koje HRT ugošćuje čine, sukladno prije svega slobodi govora i demokraciji imaju pravo iznijeti svoje stavove i promišljanja, zašto onda to ne smijem i ja ? Nije li to bit demokracije, slobode govora i raznolikosti?

...te pozdravivši još jednom „starohrvatskim“ pozdravom ZDS.

Sloboda govora uistinu je jedna od najvažnijih demokratskih vrijednosti te sloboda da svoje stavove i promišljanja iznesu pripada svima. No, ova sloboda ima i bitno ograničenje u načelu kako nije prihvatljivo u javnom prostoru promicati mržnju i diskriminaciju, kao ni veličati političke ideje i tvorevine koje u svojim temeljima imaju radikalnu nejednakost i diskriminaciju prema pojedinim društvenim skupinama. Pozdrav ZDS neraskidivo je konotativno povezan s Nezavisnom Državom Hrvatskom koja je počivala upravo na temeljima radikalne diskriminacije i pokušaja eksterminacije „nepoželjnih“ društvenih skupina. Ovu konotaciju nije moguće naknadno razbiti reinterpretacijama koje govore o „starohrvatskom pozdravu“ jer upravo je razdoblje ustaškog režima ono u kojemu je pozdrav ZDS imao svoju službenu i nedvosmisleno posvjedočenu upotrebu, i to upravo u tom obliku.

Upravo zbog toga, primjerena reakcija na pozdrav koji evocira fašističke ideje bila bi upozoriti na njegovu neprihvatljivost s kratkim obrazloženjem kako on predstavlja krajnje štetne ideje te mu zbog toga u javnom prostoru nije mjesto.

3. Mržnja 2.0.3.

Ako je produkcija medijskih sadržaja u srpanjskoj rundi praćenja i bila u „nižoj brzini“ i manje incidentna, isto se ne može reći za korisnički sadržaj na praćenim portalima (*Dnevno.hr*, *Direktno* i *Narod.hr*), u kojemu ispod raznih članaka nije nedostajalo diskriminatornih komentara o Srbima:

Mi S

Pa ljudi moji zar jos netko vjeruje u dobre namjere tih srba.
Pa zar jos uvijek nismo nista shvatili.

Sviđa mi se · Odgovor · 13. srpnja 2016 14:47

Mi P

Odvratan narod koji je zauzeo samo srce srednjevjekovne predturske hrvatske, i nezahvalan uz to. Da im nije Turaka nit bi prešli Drinu, niti bi Beograd bio njihov, već bi ih doli guzili Šiptari i Bugari u kolijevci srpstva.

Sviđa mi se · Odgovor · 14. srpnja 2016 3:08

Al P

Srbi su posljedica osmanlijskih orgija sa kozama. Smradovi!

Sviđa mi se · Odgovor · 12 · 11. srpnja 2016 18:12

M M

DAO BOG DA SE SRBI ISTRIBE A SRBIJA SMANJI PA DA NIKADA VIŠE NIKOMU NEMOGU NAUDITI AMEN , MOLIMO SVI ZAJEDNO BEZ OBZIRA TKO SMO ITD...

Sviđa mi se · Odgovor · 38 · 11. srpnja 2016 15:05 · Uređeno

M M

Srbi nikad neće voljeti hrvatskog sveca jer ne vole niti nas ali mogu mene poljubiti u šupak kad već ne mogu sveca !!!!

Smeće ovog svijeta su SRBI i to u velikoj većini!!! Naravno čast izuzecima!

Sviđa mi se · Odgovor · 10. srpnja 2016 7:16

D L

To je pravo lice srba.U svakom trenutku i mjestu treba im jabati mamu bolesnu svetosavsku

Sviđa mi se · Odgovor · 2. kolovoza 2016 12:26

I S

meni je samo žao što tuđman nije dozvolio da sve srbe istjeramo iz hrvatske jer oni su se borili za svoju domovinu srbiju i nitko hrvatskim srbima ne brani da se iseli iz hrvatske u srbiju i tamo će biti sigurni pred Hrvatima a socijalni problemi i pomoć mogu dobiti iz srbije ali zašto hrvati bježe iz hrvatske a srbi ostaju ako jim je tako slabo što ne odu iz hrvatske.

Like · Reply · 1 · Jul 11, 2016 10:15am

T T

jedina prava stranka SNV(srbe na vrbe)

Like · Reply · 3 · Jul 4, 2016 5:22am

...LGBT osobama:

N V:

A pa, nemojte bas tako! Pustite ih , i oni imaju pravo - na svoje ZIVOTINJSKO PRAVO . Da zena sa zenom, a muskarac da s muskarcem spava : To im je "sloboda" , to su njihova ZIVOTINJSKA PRAVA.

[Like](#) · [Reply](#) · Jul 26, 2016 2:17am

V M:

Pokuša se svijetu nametnuti ideja da je pederluk nešto normalno ,kako bi se opravdala nastranost izopačenih kreatura koje potječu iz svijeta bogataša ,a koji su navikli da se može sve kupiti pa i tuđa guzica.

M S:

Kad degenerici isplivaju na površinu pod krinkom slobode i jednakosti, bolest se širi kao virus,tako da i kod nas ovakvi slični idioti prosipaju tu mudrost sa tv ekrana i rade parade koje mi financiramo,treba jednom reći ne ja ne dam svoj novac za perverzne bolesti i ne želim da mi djeca gledaju na ulici gologuze pedere i razne druge idiote.

[Like](#) · [Reply](#) · Jul 19, 2016 1:30pm

...izbjeglicama i migrantima:

H B:

SVE OD 18g NA VIŠE SU POTENCIJALNI TERORISTI I PREMA TOME TO NISTE TRIBALI NI PUŠTAT U EUROPU!

[Reply](#) · [Share](#)

R V:

negroidi su niza rasa. evolucijsko smetliste. treba ih istrjebiti

[Like](#) · [Reply](#) · Jul 1, 2016 11:34pm

M S:

Niste u stanju pomoći ni svojim ljudima a sad ćete dovoditi teroriste, crnčine i svaku drugu bjelosvjetsku stoku da bi reklamirali Europski perverzni vid demokracije kojoj je glavna značajka uništavanje i podčinjavanje domicilnih zbog nekih interesa o kojima se normalnoj osobi povraća. Ljudi bježe iz Hrvatske jer ne mogu dobiti najosnovnije uvjete za život a ova banda će sve dobiti na gotovo i usput će još dobiti teren za izživljavanje kao u Njemačkoj, Švedskoj, Italiji itd..

[Like](#) · [Reply](#) · [9](#) · Jul 1, 2016 3:33pm

...pa ni židovima:

D. → **Ž.** M: 1
Pričaš gluposti istinu nije sramota reći istina se mora reći kakve ima veze Isus Sin Božji Raspeti sa cifutom koji i dan danas i nakon 2000 god. razapinje Isusa ponovo i razapinjace ga dokle je god živ ovaj cifut koji je sluga sotone grijeh je zanijekati Sina Bozijeg u odnosu na ovog ljigavog cifuta!

^ | v · Reply · Share >

J. → **H.** → **L.** → **K.** Mu: 1
Tipičan Židov.

2 ^ | v · Reply · Share >

Ž. → **M.** → **J.** → **H.** → **L.** → **K.** Mu: 1

Kako te nije sramota tako nešto reći! Jesi li ikad čula za Isusa iz Nazareta, Judith Reismann i Esther Gitman?

4 ^ | v · Reply · Share >

J. → **Ž.** M: 1

Čini se da ih ima bar još četvoro koji nisu čuli.

2 ^ | v · Reply · Share >

m. → **J.** → **H.** → **L.** → **K.** Mu: 1

Ne, ima Židova i ljudi.

3 ^ | v · Reply · Share >

h. → **J.** → **H.** → **L.** → **K.** Mu: 1

"To je vrlo opasno,takve tendencije se moraju taustaviti i mi se jako trudimo da ih zaustavimo" reče zuroff a ja se pitam zašto mu smeta istina?

On je tvorac laži stoljeća zajedno sa svojim židovima masonima kojima odgovara uništenje hrvatskoga naroda te stoga čifut šuruje i sa srbijancima koji su proglasili prvi grad u Europi kao juden frei beograd.

Postoji jedna teorija o broju židova prije i poslije rata u kojoj se vidi velika nelogičnost s obzirom na broj židovskih žrtava kojega su oni uvećali bar tri puta te se tako lažima predstavljaju kao neka žrtva i dan danas a u biti je cijeli svijet njihova žrtva.

Sada se sjetih one ksko laž izgovorena dovoljnsn broj puta postaje istina.

Ajde zuroffe vataj rake gofnare!

^ | v · Reply · Share >

I. → **S.** → **L.** → **K.** Mu: 1

tog prokletog ŽIDOVA a židov je prevarant soroša je naš predsjednik tuđman istjerao iz hrvatske meni nije jasno tko je prokletog židova lopova i svinju vratio u hrvatsku.meni je nijemac rekao da nema vežih lopov i prevarantov od židova ali izgleda da židovi imaju i malo srpske krvi jer židovi su po cijelom svijetu kao i cigani jer to je ista rasa.zato nije čudno da je hitlet te lopove i prevarante ubijao.

Like · Reply ·

 D Zi
M kapa dolje.Svo zlo svijeta ide iz Tel Aviva
Like · Reply · 2 · Jul 19, 2016 11:13pm

 Hi H
"produkt policijskog kukavičluka, ne rasizma"

Produkt (((medijske histerije))) i određenih profesionalnih crnačkih aktivista poput Sharptona i Jacksona, uz (((Sorosa))) koji financira terorističku crnačku organizaciju "Black lives matter". Ljevičari, liberali, SJWankeri, antife, obratite pozornost na naziv, nije "Afro-American" lives matter nego "Black" lives matter.

Diskriminatorno intonirani komentari, a pogotovo oni koji teško ponižavaju ili otvoreno dehumaniziraju cijele društvene skupine (čak i onda kada je to učinjeno na manje očit način, poput korištenja malo poznatih antisemitskih „trostrukih zagrada“ u posljednjem navedenom primjeru), komentari su koji ne trebaju biti tolerirani niti u jednoj elektroničkoj publikaciji, bez obzira na to što narav portala omogućava i potiče čitatelje da dijele svoja promišljanja. Ukoliko je uspostavljanje kontrole sadržaja u realnom vremenu ili moderiranjem unaprijed previše tehnički izazovno ili pak preskupo (u smislu utroška radnog vremena kvalificiranih radnika), svim portalima na raspolaganju stoji opcija naknadnog moderiranja sadržaja, što je proces koji je moguće u određenoj mjeri i automatizirati. Naposljetku, ma koliko nepoželjno, i onemogućavanje komentiranja predstavlja jedno od mogućih rješenja problema moderiranja komentara.

Poanta

Govor mržnje kao oblik neprihvatljivog govora može biti tako malenog opsega kao što je to korištenje pogrdnog naziva za neku osobu ili skupinu temeljem njezine vjere ili nacionalnosti, ali može biti i krajnje širokog zahvata, kao što je ocrnjivanje čitavih skupina koje globalno broje milijune ljudi i njihovo optuživanje za zločine i zavjere. Kao ni mnoge druge generalizacije, one mrzilačke ne počivaju na istini već na štetnoj ideji kako je nekoj društvenoj skupini u cijelosti moguće pripisati devijantnost i nespojivost s ostatkom društva. Jedna je od mogućnosti reagiranja na ovakav neprihvatljivi javni govor podnošenje anonimiziranih prijava putem internetske platforme www.dostajemrznje.org.

Za sadržaj članka isključivo je odgovoran GONG te on ni na koji način ne predstavlja službene stavove donatora. Ovaj izvještaj je nastao u sklopu projekta 'Dosta je mržnje!', uz financijsku podršku Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške za organizacije civilnoga društva, čiji je provoditelj za Republiku Hrvatsku Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.